

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ЦИГАНЮК Юлія Володимирівна - докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

ORCID ID:0000-0002-8495-3583

УДК 340.12+343.1

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2025.3.48>

Статтю присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню застосування концепції соціальної філософії для визначення та оцінювання ефективності кримінального провадження. Вихідною гіпотезою є припущення, що традиційні юридичні метрики – швидкість розгляду, кількість вироків, процесуальна економія, відсоток скасованих рішень – відображають лише частину реальної дієвості кримінальної юстиції, оскільки залишають поза фокусом ціннісно-нормативний вимір, легітимність рішень, рівень суспільної довіри та здатність інститутів знижувати криміногенні ризики. У межах соціально-філософського підходу ефективність розуміється як багатовимірний показник, що поєднує досягнення процесуально виправданих результатів із дотриманням гідності людини, передбачуваністю процедур, прозорістю та підзвітністю, зменшенням рецидиву й підсиленням спроможності спільнот до ненасильницького врегулювання конфліктів. Запропоновано авторську матрицю критеріїв, яка охоплює процесуально-юридичний, результативний, превентивний, соціальний (легітимаційний), правозахисний, ресурсний та адаптаційний виміри. Аргументовано, що така матриця дозволяє здійснювати порівняльну оцінку реформ, вимірювати вплив організаційних змін на довіру та забезпечує основу для збалансування між швидкістю провадження і глибиною встановлення істини. Особливу увагу приділено соціальній обумовленості кримінального закону й процедур, залежності ефективності від правової культури, незалежності суду, інсти-

туційної спроможності та якості державного управління. В українському контексті, позначеному війною, трансформаціями та потребою у стійкості, релевантність соціально-філософського підходу проявляється у здатності поєднати вимоги безпеки, справедливості й прав людини, не підмінюючи одні цінності іншими. Практична цінність дослідження полягає у виробленні прикладних індикаторів і логіки їх зважування, що придатні для моніторингу якості кримінальних проваджень на рівні судів, органів досудового розслідування та прокуратури, а також у формування політики у сфері кримінального правосуддя.

Ключові слова: соціальна філософія; ефективність; кримінальне провадження; соціальна обумовленість; кримінальна юстиція; критерії ефективності.

Постановка проблеми

Кримінальне провадження виступає ключовим інструментом державної реакції на злочин, що реалізує завдання правосуддя, захисту суспільства та гарантування прав і свобод особи. Проте в сучасних країнах, зокрема в Україні, часто поставлено питання: чи справді кримінальне провадження функціонує ефективно з позицій соціальної справедливості, суспільної стабільності, довіри громадян, верховенства права та захисту прав потерпілих і підозрюваних та економічних інтересів держави.

Традиційні юридичні критерії ефективності – швидкість, процесуальні строки, кількість вироків, рівень їх виконання – є

необхідними, але недостатніми. Вони можуть не враховувати соціальні наслідки, легітимність, довіру суспільства, вплив на криміногенне середовище, співвідношення між формальною та реальною справедливістю. У зв'язку з цим виникає потреба у більш глибокому теоретичному підґрунті для оцінки ефективності кримінального провадження – зваженому на соціальні, філософські засади.

Соціальна філософія, як галузь, яка аналізує суспільні структури, цінності, процеси зміни, ідеали правосуддя, може запропонувати концептуальні орієнтири для виміру ефективності кримінальної юстиції не лише з внутрішньо-юридичної перспективи, але й із соціокультурної та етичної точки зору.

Проблема в тому, що в юридичній науці відсутня цілісна модель, яка б поєднувала юридичні та соціально-філософські критерії ефективності кримінального провадження, та враховувала їх динаміку у конкретних соціальних контекстах.

Отже, стоїть завдання: розробити таку модель, обґрунтувати критерії ефективності, показати, як соціальна філософія може доповнити юридичний підхід та покращити розуміння і практику кримінального провадження.

Стан наукового дослідження

У юридичній літературі питання ефективності кримінального провадження часто розглядаються через призму дотримання строків, забезпечення процесуальних прав, рівності сторін, адвокатського захисту, інституційної спроможності (наприклад, суддів, слідства, прокуратури). Наприклад, О. В. Кубарієва наголошує на необхідності забезпечення справедливого судового розгляду у «розумні строки» як складової справедливості кримінального провадження [1]. Також у вітчизняній літературі аналізуються проблеми застосування особливих режимів кримінального провадження та шляхи їх удосконалення [2].

Знаходимо також наукові праці про окремі аспекти ефективності кримінального процесу: Ю. М. Грошевой [3], О. П. Кучинська [4], А. Б. Романюк [5], Ю. М. Харковець [6] та інші.

У дослідженнях концепція «соціальної ефективності правосуддя» уже обговорювалася (наприклад, О. І. Колич). Автор розглядає соціальні чинники, що впливають на ефективність правосуддя, зокрема рівень довіри населення, доступ до правосуддя, суспільна сприйнятливість рішень, вплив зовнішніх обставин (кризи, війна тощо) [7].

О. О. Пащенко досліджує проблему соціальної обумовленості закону про кримінальну відповідальність, показуючи, що норми кримінального права мають відповідати соціальним обставинам, мірі злочинності, цінностям суспільства [8].

В. К. Грищук у статті «Effectiveness of Criminal Law Support of Dignity Protection and Security in Ukraine» звертає увагу на соціальну умовленість криміналізації певних діянь і її роль у підвищенні ефективності правозахисної функції кримінального права [9].

Мета статті

Розробити концептуальну модель соціально-філософського підходу до визначення та оцінювання ефективності кримінального провадження, яка інтегрує юридичні та соціальні критерії в єдину систему, придатну для аналітичного і практичного застосування.

У відповідності до поставленої мети виокремлюємо такі завдання: визначити філософсько-онтологічну основу поняття «ефективність» у кримінальному контексті, виробити аксіологічні орієнтири (цінності), які мають бути враховані при оцінюванні ефективності; визначити соціальні чинники та контексти, що модулюють ефективність кримінального провадження; скласти систему критеріїв і індикаторів ефективності з урахуванням юридичного та соціального аспектів; проілюструвати застосування цієї моделі на прикладах або сценаріях адаптації (можливо, згідно з українським досвідом); зробити висновки щодо переваг і обмежень запропонованого підходу.

Виклад основного матеріалу

Перш ніж говорити про ефективність кримінального провадження, слід з'ясувати що ж означає «ефективність» у правовій

сфері, зокрема в кримінальному процесі, з філософської точки зору. Ефективність як відповідність цілям є класичним уявленням, що система або процес ефективний, якщо досягає поставлених цілей. У кримінальному провадженні ці цілі включають: розкриття злочину, встановлення істини, покарання, реабілітацію, превенцію (як індивідуальну, так і загальну), відшкодування шкоди, захист прав особи тощо. При цьому необхідно звернути увагу на взаємозв'язок ефективності у світлі цінностей та легітимності. Адже процес може бути формально «ефективним», але соціально несприйнятним, несправедливим, що знижує довіру до системи. Потрібно зауважити, що ефективність – не статика, а процес, що змінюється під впливом змін у суспільстві. І, враховуючи, вимоги ст. 8 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), ефективність у частині захисту прав учасників має значення не менш важливе, ніж суспільний інтерес проявляючи суб'єкто-орієнтований вимір.

Які цінності слід враховувати при побудові оцінки ефективності? Справедливість (як процесуальну, так і матеріальну); легітимність (сприйняття системи громадянами, довіра до правосуддя); прозорість та підзвітність (гласність та відкритість процедур); гідність людини і право на захист (через призму забезпечення прав кожного учасника); превенція і соціальна стабільність (орієнтація не лише на покарання); динамічна адаптивність (здатність процесу реагувати на зміни); ефективність ресурсів (раціональне використання суспільних ресурсів, зокрема бюджету).

В аспекті ефективності ресурсів, розглянемо це більш детально. Ефективність кримінального провадження сьогодні дедалі частіше розглядається як складне багатовимірне явище, що включає не лише показники швидкості, але й економічні, соціально-філософські, етичні та ресурсні аспекти. У цьому контексті виникає питання: чи справді витрати, які держава вкладає у розслідування та судочинство (оплата праці слідчого, прокурора, дізнавача; витрати на експертизи, витрати на утримання судових інстанцій), завжди виправдовуються

кінцевими результатами – тобто відшкодуванням шкоди, покаранням винного та запобіганням подальшим злочинам?

Соціальна філософія пропонує розглядати кримінальне провадження як форму публічного діалогу між державою і громадянином, де ефективність вимірюється не лише через продуктивність, а через справедливість, легітимність та суспільну довіру. Тоді «економічна доцільність» може стати одним із важливих, але не домінуючих критеріїв.

У типовому кримінальному провадженні держава несе витрати на:

заробітну плат слідчим, дізнавачам, прокурорам, судям, помічникам суддів, секретарям, роботу канцелярії суду, прокуратури, органу досудового розслідування тощо (так звана людино/година);

експертні послуги (які можуть бути дорогими, особливо в дослідженнях ДНК, товарознавчої, комп'ютерно-технічної експертизи тощо). При цьому окремі з них не компенсуються за рахунок розподілу процесуальних витрат (наприклад, судово-медична експертиза), а інші, інколи, згідно вироків, залишаються «в рахунок коштів державного бюджету» або ж стягуються роками;

транспорт, конвоювання, утримання під вартою;

адміністративні витрати (апарати, кабінети, процесуальне обслуговування);

витрати безоплатної правничої допомоги;

витрати на зберігання речових доказів та документів, оплата перекладачам, залучення свідків з інших регіонів тощо.

Для кримінальних проступків та не тяжких злочинів шкода може становити декілька тисяч гривень, тоді як тільки одна експертиза може коштувати значно більше. У такому разі державні витрати на розслідування та судочинство перевищують шкоду, завдану злочинцем. Але, мова ведеться лише про майнові злочини, адже, наприклад, шкода здоров'ю, чи вчинення дій, які містять погрози життю чи здоров'ю, чи знищенню майна економічно важко оцінити. Цей феномен можна назвати ресурсною антиекономічністю кримінального про-

вадження – коли витрати системи виявляються більші за корисний ефект.

Тут необхідно звернути увагу на «cost-benefit analysis». Звісно, це економічна категорія, яка стосується бізнесу (ринкової економіки), а не роботи державних органів, втім вона може суттєво вплинути на кримінальне провадження в аспекті ефективного використання ресурсів для забезпечення всього механізму кримінального провадження та у співвідношенні з раціональністю використання суспільних ресурсів. Тут піднімається основне питання: чи перевищує користь (відшкодування шкоди, вирок у кримінальному провадженні, превентивний ефект) витрати на усі процесуальні дії та слідчі (розшукові) дії?

Коли витрати перевищують шкоду, виникає дилема: чи доцільно проводити повну форму досудового розслідування, чи скорочувати провадження через критерій малозначності, чи застосування альтернативних процедур? У окремих випадках кримінальне провадження стає «витратною пасткою» для держави. З точки зору соціальної філософії, це суперечить ідеї справедливості: держава витрачає ресурси, які могли би бути спрямовані на розслідування тяжких злочинів чи на інші суспільно важливі потреби.

Елементи менеджменту при визначенні ефективності зазначила М. С. Городецька. Авторка зазначила, що забезпечення ефективності кримінального провадження у зв'язку з розподілом предмета відання відбувається шляхом: 1) розподілу праці між суб'єктами одного рівня, що сприяє підвищенню їх кваліфікації та більш організованому виробничому процесу; 2) розподілу праці між суб'єктами-виконавцями та владними суб'єктами, що сприяє організації кримінальної процесуальної діяльності; 3) розподілу контролю та оцінки результатів діяльності суб'єктів кримінального провадження за визначеними предметами відання [10, с. 13].

Отже, економічний аспект ефективності кримінального провадження стає критично важливим, особливо у справах з невеликою шкодою. Витрати на експертизи й оплату праці можуть значно пере-

вищувати корисний ефект кримінального переслідування. Держава має використовувати інститути, які дозволяють уникати повного циклу розслідування у «малозначних справах» (угоди, закриття кримінального провадження, примирення). З точки зору соціальної філософії, ефективність має враховувати не лише продуктивність, а й моральну доцільність витрат системи. А у судовій практиці необхідно більш активно впроваджувати критерії «витратної пропорційності», особливо у «малозначних провадженнях», з огляду на ресурсні обмеження держави.

На думку Л. М. Лобойка, ефективність кримінальної процесуальної діяльності залежить від багатьох чинників. Але оскільки ця діяльність зводиться до реалізації кримінального процесуального закону, то пріоритетне значення для досягнення кримінальним процесом своєї мети є якість цього закону. Отже якість кримінального процесуального закону є гарантією ефективності діяльності з його реалізації [11, с. 30].

У подальшому, пропонуємо визначити критерії та індикатори ефективності кримінального провадження як такого (див. Табл 1.1).

Аналізуючи теорію, звернемося до вітчизняних деталей. Українська доктрина та практика часто зосереджуються на швидкості і кількості вироків, але громадяни ставлять питання довіри, прозорості, справедливості. Проблема затягування досудового розслідування або судового розгляду є суттєвою [1]. У кримінальних провадженнях часто скаржаться на порушення прав учасників, недостатній доступ до захисту та слабкий контроль за процесуальними махінаціями. В умовах трансформацій і криз (війна, надзвичайний стан) інституційна й ресурсна напруга ставлять під сумнів ефективність. А реформи кримінального процесу і правозахисні ініціативи можуть бути оцінені через модель наступних запитань: чи зросла довіра, зменшилися скарги, зросла ефективність судів, чи зменшилась повторюваність кримінальних правопорушень?

Аналізуючи проблему використання концепції соціальної філософії при визна-

Запропоновані критерії та індикатори ефективності кримінального провадження

Критерій	Напрями вимірювання/ індикатори	Примітки
Процесуально-юридична ефективність	дотримання строків; кількість завершених проваджень; рівень оскаржень/скасовуваних рішень тощо	форма кримінального процесу
Результативність (матеріальний результат)	показники з розкриття кримінальних правопорушень; призначене покарання; стягнення відшкодування; реально виконані рішення	вимірює «ефект» від провадження
Превентивна ефективність	статистика злочинності до/після реформ; вплив на прогнозованість злочинності; очікування	здатність зменшувати повторні правопорушення
Соціальна ефективність / легітимність	довіра; індекси сприйняття окремих видів злочинів; результати опитування; кількість скарг	визначає нетерпимість до злочинів
Захист прав	скарги на порушення; компенсації;	може бути як індикатор справедливості процесу
Ресурсна ефективність	витрати часу, коштів, людських ресурсів; співвідношення витрат і результатів	«економічна» ефективність
Адаптивність та інноваційність	електронне провадження; ІТ-системи; реагування на нові загрози; перегляд моделей	показує модернізованість інституції

ченні ефективності кримінального провадження потрібно звернути увагу на переваги, ризики й обмеження такого підходу дослідження правових явищ.

Переваги наступні: інтеграція юридичного та соціального бачення дає повнішу картину ефективності; зосередження на легітимності, довірі і цінностях сприяє стабільному функціонуванню інститутів кримінального процесу; гнучкість, оскільки модель можна адаптувати до різних країн, умов, реформ; орієнтація на учасників (особливо потерпілих та підозрюваних/обвинувачених) підвищує справедливість у сприйнятті процедури.

Ризики та обмеження полягають в наступному: існують труднощі у кількісному вимірі соціальних індикаторів (довіра, сприйняття); може бути конфлікт між різними критеріями (наприклад, між швидкістю та повнотою досудового розслідування); існує ризик недостатньої інформації, статистичних похибок, суб'єктивності оцінок доказів.

Висновки

За результатами проведеного аналізу сформуємо наступні тезисні висновки:

1. Концепція соціальної філософії може, значно поглибити розуміння ефективності кримінального провадження, виходячи за межі формально-юридичного підходу.

2. Ефективність кримінального провадження слід розглядати як багаторівневу категорію: процесуально-юридичний, результативний, соціально-філософський.

3. Аксіологічні орієнтири (справедливість, легітимність, захист прав, адаптивність) мають бути невід'ємною складовою моделі оцінки ефективності.

4. Запропонована у статті система критеріїв (процесуально-юридична ефективність, результативність (матеріальний результат), превентивна ефективність, соціальна ефективність / легітимність, захист прав, ресурсна ефективність, адаптивність та інноваційність) та індикаторів дає теоретичну основу для побудови інструментів

аналізу ефективності у кримінальному провадженні.

5. Український досвід показує, що існує запит на включення соціальних параметрів у оцінювання кримінального провадження, і запропонована модель може стати корисним інструментом.

6. Подальші дослідження мають бути зосереджені на емпіричній перевірці моделі, адаптації її компонентів та розробці методології зважування критеріїв.

Література

1. Kubarieva, O. Judicial proceedings within a reasonable time: European experience and Ukrainian realities. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 2023, 13(4), P. 31-39. URL: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.31>

2. Сачко О. Проблеми кримінального провадження щодо осіб зі статусом недоторканності, адвокатів та інших посадових осіб, щодо яких передбачений підвищений ступінь захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 290-294. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2018_12_56

3. Грошевой Ю. М. Проблеми підвищення ефективності застосування норм кримінально-процесуального права. *Університетські наукові записки*. 2008. № 3. С. 276-281 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_3_53

4. Кучинська О. П. Системність принципів кримінального провадження як визначальний фактор їх ефективного регуляторного впливу на кримінально-процесуальні відносини. *Адвокат*. 2012. № 1. С. 7-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_1_1

5. Романюк А. Б. Методика дослідження та критерії ефективності захисту в кримінальному процесі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 61. С. 480-488. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_66

6. Харковець Ю. М. Окремі проблеми ефективного використання інституту судових рішень у кримінальному процесі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 2. С. 93-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2017_2_17

7. Колич О. Соціальна ефективність правосуддя та шляхи її підвищення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2022. Т. 9, № 3. С. 66-73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2022_9_3_11

8. Пащенко О. О. Соціальна обумовленість закону про кримінальну відповідальність : монографія. Харків: Юрайт, 2018. 446 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2022/09/Пащенко_моно.pdf

9. Hryshchuk V.K. Effectiveness of criminal law support of dignity protection and security in Ukraine: questions of social conditionality *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, Vol. 26, No. 1, 2019. P. 89-97

10. Городецька, М. С. Забезпечення ефективності кримінального провадження як один із аспектів функціонального призначення предмета відання. *Вісник кримінального судочинства*. 2020. № 1-2. С. 8-15. URL: <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/20>

11. Лобойко Л. М. Якість кримінального процесуального закону - гарантія його ефективної реалізації. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства* : матер. Всеукр. наук.-практ. конфер., присвяч. до 70-річчя д. ю. н., професора Ю. П. Аленіна (21 квітня 2017 р., м. Одеса). За ред. Г. О. Ульянової, І. В. Гловюк ; відп. за вип. І. В. Гловюк ; уклад. В. А. Завтур ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса : Юрид. л-ра, 2017. С. 30-31.

References

1. Kubarieva, O. (2023). Judicial proceedings within a reasonable time: European experience and Ukrainian realities. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 13(4), 31–39. <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/4.2023.31> [in English].

2. Sachko, O. (2018). Problemy kryminalnoho provadzhennia shchodo osib zi statusom nedotorkannosti, advokativ ta inshykh posadovykh osib, shchodo yakykh peredbachenyi pidvyshchenyi stupin zakhystu [Problems of criminal proceedings against persons with immunity status, lawyers, and

other officials with enhanced protection]. *Pidpriemnytstvo, Hospodarstvo i Pravo*, (12), 290–294. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2018_12_56 [in Ukrainian].

3. Hroshevoi, Yu. M. (2008). Problemy pidvyshchennia efektyvnosti zastosuvannia norm kryminalno-protsesualnogo prava [Problems of improving the effectiveness of applying the norms of criminal procedural law]. *Universytetski Naukovi Zapysky*, (3), 276–281. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2008_3_53 [in Ukrainian].

4. Kuchynska, O. P. (2012). Systemnist pryntsyviv kryminalnogo provadzhennia yak vyznachalniy faktor yikh efektyvnoho rehuliatornoho vplyvu na kryminalno-protsesualni vidnosyny [Systematic nature of criminal procedure principles as a determinant of their effective regulatory influence]. *Advokat*, (1), 7–11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_1_1 [in Ukrainian].

5. Romaniuk, A. B. (2011). Metodyka doslidzhennia ta kryterii efektyvnosti zakhystu v kryminalnomu protsesi [Research methods and criteria for defense effectiveness in criminal procedure]. *Aktualni Problemy Derzhavy i Prava*, (61), 480–488. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_66 [in Ukrainian].

6. Kharkovets, Yu. M. (2017). Okremi problemy efektyvnoho vykorystannia instytutu sudovykh rishen u kryminalnomu protsesi Ukrainy [Certain issues of effective use of court decisions in the criminal procedure of Ukraine]. *Naukovi Zapysky Instytutu Zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, (2), 93–98. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2017_2_17 [in Ukrainian].

7. Kolych, O. (2022). Sotsialna efektyvnist pravosuddia ta shliakhy yii pidvyshchennia [Social effectiveness of justice and ways to improve it]. *Visnyk Natsionalnogo Universytetu "Lvivska Politehnika". Serii: Yurydychni Nauky*, 9(3), 66–73. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2022_9_3_11 [in Ukrainian].

8. Pashchenko, O. O. (2018). Sotsialna obumovlenist zakonu pro kryminalnu vidpovidalnist: Monohrafiia [Social conditionality of the law on criminal liability: A monograph]. Kharkiv: Yurait. https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2022/09/Пащенко_моно.pdf

9. Hryshchuk, V. K. (2019). Effectiveness of criminal law support of dignity protection and security in Ukraine: Questions of social conditionality. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 26(1), 89–97. [in English].

10. Horodetska, M. S. (2020). Zabezpechennia efektyvnosti kryminalnogo provadzhennia yak odyin iz aspektiv funktsionalnogo pryznachennia predmeta vidiannia [Ensuring the effectiveness of criminal proceedings as an aspect of the functional purpose of jurisdiction]. *Visnyk Kryminalnogo Sudochynstva*, (1–2), 8–15. <https://vkslaw.com.ua/index.php/journal/article/view/20> [in Ukrainian].

11. Loboiko, L. M. (2017). Yakist kryminalnogo protsesualnogo zakonu – harantiia yoho efektyvnoi realizatsii [The quality of the criminal procedural law as a guarantee of its effective implementation]. In H. O. Ulianova (Ed.), *Aktualni problemy udoskonalennia kryminalnogo protsesualnogo zakonodavstva: Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (21 kvitnia 2017 r., Odesa) (pp. 30–31). Odesa: Yurydychna literatura. [in Ukrainian].

Tsyganiuk Yulia Volodymyrivna,

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Criminal Law and Procedure, Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law.

ORCID ID:0000-0002-8495-3583

USING THE CONCEPT OF SOCIAL PHILOSOPHY TO DETERMINE THE EFFECTIVENESS OF CRIMINAL PROCEEDINGS

The article develops a theoretical and methodological rationale for applying social philosophy to define and evaluate the effectiveness of criminal proceedings. The baseline hypothesis holds that conventional legal metrics – speed of adjudication, number of convictions, procedural economy, and reversal rates – capture only a fraction of the justice system’s actual performance because they omit the value-laden dimensions of

legitimacy, public trust, and institutions' capacity to reduce criminogenic risks. Within a social-philosophical framework, effectiveness is conceptualized as a multidimensional quality aligning procedurally justified outcomes with respect for human dignity, predictability of procedures, transparency and accountability, recidivism reduction, and enhanced community capacity for non-violent conflict resolution. The paper proposes an assessment matrix spanning procedural-legal, outcome-oriented, preventive, social-legitimacy, rights-protection, resource, and adaptive dimensions. This matrix enables comparative evaluation of reforms, measures the institutional impact on trust, and provides a rationale for balancing timeliness with the depth of fact-finding. Special emphasis is

placed on the social conditionality of criminal law and procedure, and on the dependence of effectiveness on legal culture, judicial independence, institutional capacity, and quality of public governance. In Ukraine – amid war, systemic transformation, and the need for resilience – the social-philosophical approach is relevant for harmonizing security, justice, and human rights without allowing one value set to override the others. The practical contribution is an implementable set of indicators and weighting logic suitable for monitoring case quality across courts, pre-trial investigation bodies, and prosecution services, and for guiding criminal-justice policy.

Keywords: social philosophy; effectiveness; criminal procedure; social conditionality; criminal justice; effectiveness criteria.